

Svjetska meteorološka organizacija - 60 godina službe za vašu sigurnost i dobrobit

Poruka Michel Jarruad-a, generalnog tajnika WMO-a u povodu Svjetskog meteorološkog dana 2010.

Svake se godine 23. ožujka Svjetska meteorološka organizacija (WMO) i međunarodna meteorološka zajednica udružuju u proslavi Svjetskog meteorološkog dana u spomen na dan stupanja na snagu Konvencije WMO-a 23. ožujka 1950., mjesec dana nakon što je Konvencija ratificirana od strane zemalja koje su se željele priključiti novoj Organizaciji. Tekst Konvencije prethodno je jednoglasno odobren 11. listopada 1947. od predstavnika 31 zemlje na Konferenciji direktora Nacionalnih meteoroloških službi održanoj u Washingtonu.

Do tada, međunarodna suradnja u meteorologiji bila je zadaća Međunarodne meteorološke organizacije (IMO) koja je stasala kao rezultat procesa pokrenutog na Prvom međunarodnom meteorološkom kongresu u rujnu 1873. u Beču i niza odluka koje je Stalni odbor uz predsjedanje Nizozemske prihvatio u razdoblju do Drugog međunarodnog meteorološkog kongresa u travnju 1879. u Rimu. Cilj je bio uspostaviti Organizaciju koja će pomoći ostvarenju koordiniranih motrenja i standardizacije instrumenata diljem svijeta.

Ključni rezultat Rimskog kongresa bila je uspostava Međunarodnog meteorološkog odbora (prethodnika Izvršnog vijeća WMO-a), koji je imao odgovornost periodično pratiti napredak IMO-a i poduzimati potrebne aktivnosti. Tako je IMO nakon prva dva Kongresa koji su bili sastanci na razini vlada, zbog učinkovitijeg djelovanja, ukinuo kongrese i uspostavio sustav Konferencija direktora nacionalnih meteoroloških službi na nevladinoj razini.

Kao dodatak glavnoj zadaći u standardizaciji motrenja, IMO je dao nemjerljiv doprinos znanstvenim istraživanjima, posebno pri organizaciji prve dvije Polarne godine, u razdoblju od 1882 do 1883. i od 1932 do 1933. godine, u razmjeru koji je prelazio mogućnosti bilo koje pojedine nacije.

Međunarodna meteorološka organizacija (IMO) i Svjetska meteorološka organizacija (WMO) koegzistirale su jedno kratko vrijeme, do IMO Konferencije direktora u Parizu, 17. ožujka 1951. godine, kad je tadašnji predsjednik IMO-a, sir Nelson Johnson iz Velike Britanije službeno objavio da će ubuduće WMO preuzeti poslove IMO-a. Dva dana kasnije, počeo je prvi Kongres WMO-a u Parizu, a krajem iste godine Generalna skupština Ujedinjenih Naroda prihvatila je rezoluciju 531 (VI) kojom je WMO postala specijalizirana agencija Ujedinjenih Naroda.

WMO su osnivači uspostavili na solidnoj osnovi IMO-a, kroz Konvenciju koja je, s manjim dopunama, uspjela osigurati snagu i fleksibilnost potrebnu za poduzimanje odgovarajućih aktivnosti pa je bio sposoban suočiti se s izazovima na koje je nailazio u šest desetljeća postojanja. Od početka je WMO prepoznat kao primjer uspješne međunarodne suradnje pa čak ni hladni rat nije bio zapreka. S obzirom da meteorologija ne poznaje političke granice suradnja se uspješno odvijala i u tim teškim godinama. Motriteljske mreže bile su

rasprostranjene tako da pokriju gotovo cijelu Zemlju, a mjerenja su se proširila i uključila sve tradicionalne i neke netradicionalne parametre okoliša.

WMO je u svom radu sagledavao rizike vezane za ljudsku aktivnost i klimu o čemu govori Tehnički dokument WMO-a br. 99 iz 1986. pod nazivom «Moguće klimatske posljedice globalnog nuklearnog rata» kao i priopćenje iz 1976. g. o akumulaciji ugljičnog dioksida u atmosferi i njegovim mogućim učincima na klimu Zemlje. Priopćenje je pridonijelo usmjeravanju opće pozornosti na globalno zagrijavanje i promjenu klime, što je danas jasno prepoznato kao najveća prijetnja održivom razvoju i preživljenju ljudske vrste.

Nakon Prve svjetske klimatske konferencije 1979. godine, u cilju razmatranja prijetnje klimatskih promjena i njihovih potencijalnih učinaka, WMO i Međunarodni savjet za znanost (ICSU) uspostavili su Svjetski klimatski istraživački program (WCRP), kojem se potom pridružila Međuvladina oceanografska komisija (IOC) UNESC-a. WCRP je bio od presudne važnosti za znanost, posebno za davanje znanstvene osnove procjenama Međuvladinog panela za promjene klime (IPCC), koji su WMO i Program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) sufinancirali od 1988. godine, i koji je krajem 2007. dobio prestižnu Nobelovu nagradu za mir.

Štoviše, kao posljedica Druge svjetske klimatske konferencije (Geneva, studeni 1990.) WMO je ujedinio snage sa ICSU-om, UNEP-om i IOC-om UNESCO-om da bi uspostavio Globalni klimatski opažački sustav (GCOS). Nadalje, Druga svjetska klimatska konferencija pokrenula je proces koji je doveo do uspostave Okvirne konvencije o promjeni klime Ujedinjenih Naroda (UNFCCC).

Nadalje, WMO je 1975. sazvao grupu eksperata koji su kroz autoritativnu izjavu upozorili svijet o stanjenosti zaštitnog stratosferskog ozonskog sloja koji nas štiti od izlaganja prevelikoj količini ultraljubičastog zračenja. Situacija sa ozonskom rupom pokazala je važnost dugih nizova mjerenja bez kojih bi se razaranje ozonskog sloja neprekinuto nastavilo i možda ne bi ni bilo opaženo sve dok se ne bi pokazale ozbiljnije štete. Izlazni Montrealski protokol prema Bečkoj konvenciji bio je izvanredan primjer suradnje znanstvenika i političara.

Dok gledamo unazad na ovih šest desetljeća, nekoliko postignuća otvorilo je odlične znanstvene i tehnološke mogućnosti za WMO; na primjer, lansiranje satelita i izvršne mogućnosti koje oni nude na polju opažanja, u isto vrijeme napredak u razvoju računala i telekomunikacija. Ti, u početku individualni faktori, uskoro su omogućili real-time međunarodnu izmjenu podataka i produkata i primjenu Svjetskog meteorološkog bdijenja (WWW), ključnog programa WMO, koji je postao temelj za ostale programe.

Istraživanja koja je sponzorirala WMO su cvala. Nakon što je WMO preuzeo odgovornosti IMO-a, ujedinio je snage s Međunarodnim savjetom za znanost (ICSU) da bi pokrenuo od 1957. do 1958. Međunarodnu geofizičku godinu, i nedavno, Međunarodnu polarnu godinu (2007.-2008.), koja još postiže izvanredne znanstvene rezultate. WMO i ICSU su 1967. organizirali Globalni atmosferski istraživački program (GARP) i njegove čuvane eksperimente, među kojima su Atlantski tropski eksperiment, Monsunski eksperiment i, od 1978. do 1979. Prvi GARP globalni eksperiment, ili Globalni vremenski eksperiment.

Uskoro su slijedila značajna poboljšanja u prognozi vremena. Dok smo se 1950. mogli nadati 24 do 36-satnoj prognozi vremena, danas imamo korisne sedmodnevne prognoze, postignuće koordinirane međunarodne uloge WMO-a u mjerenjima, istraživanju, analizi i modeliranju te

kročimo prema prognozama za dulje razdoblje, od sezone do godine dana unaprijed. To ne bi bilo moguće bez slobodne i neograničene međunarodne razmjene podataka i proizvoda, koncept tako duboko ugrađen u duh WMO Konvencije.

Od 1990-tih godina, međunarodna struktura servisa za primopredaju podataka sustavno je napredovala od one u 1950-im te je u jednom momentu napredak u tom pogledu prepoznat, od članica WMO-a s dalekovidnošću i tradicionalnim duhom suradnje, kao glavni izazov koji je na zadovoljavajući način riješen kroz rezolucije 40 (Cg-XII) i 25 (Cg-XIII). kongresa WMO-a.

Prirodne opasnosti predstavljaju ozbiljnu prijetnju sigurnosti čovječanstva pa se WMO usmjerio na razvoj operativnih sustava upozorenja i efikasnim mjerama pripreme, čime je omogućio znatno smanjenje gubitaka života. U tu svrhu, usredotočio se na razvoj nacionalnih meteoroloških i hidroloških službi, posebno u nerazvijenim zemljama, te osiguranju dostupnosti naprednih proizvoda i kapaciteta nacionalnim službama kako bi ih one mogle koristiti prema vlastitim potrebama, što je svrha koju WMO provodi kao svoju osnovnu misiju.

Tijekom ovih 60 godina, karta svijeta se bitno promijenila, pa se tako danas članstvo WMO-a sastoji od 189 zemalja, nakon nedavnog učlanjenja Demokratske republike Timor-Leste 4. prosinca 2009. Ipak, u trenutku pridruživanja WMO-u neke od novijih članica nisu imale iskustvo i resurse da bi uspostavili najosnovniju meteorološku službu kao podršku svom održivom razvoju te su stoga tehnička suradnja, obrazovanje i trening područja u kojima je WMO bitno pomogao.

Rezolucija kojom se uključuje hidrologija na područje WMO-a razvijena je između Drugog (1955.) i Trećeg (1959.) Svjetskog meteorološkog kongresa. Kasnije je uspostavljena Komisija za hidrološku meteorologiju, koja je od 1971. evoluirala u sadašnju Komisiju za hidrologiju. Zahvaljujući ovim ključnim odlukama, monitoring površinskih i podzemnih voda i kontrola kvalitete voda omogućili su WMO-u izdavanje autoritativnih upozorenja o smanjenju zaliha vode, posebno u vezi s povećanjem stanovništva i onečišćenjem vode, pa tako integrirana uprava WMO-a za upravljanje vodama daje naputke u cilju optimizacije iskorištavanja naših ograničenih izvora pitke vode.

Danas je tradicija da se godišnja proslava Svjetskog meteorološkog dana usredotoči na jednu posebnu temu, pa je na svojoj 60. sjednici Izvršno vijeće WMO-a odlučio da u 2010. godini ta tema bude «Svjetska meteorološka organizacija – 60 godina službe za vašu sigurnost i dobrobit». Tema je posebno pogodna u vrijeme kada zajednice širom svijeta teže postići Milenijske razvojne ciljeve Ujedinjenih Naroda, koji se posebno odnose na zdravlje, hranu, osiguranje vode, i smanjenje siromaštva te na bolju pripremljenost u slučaju prirodnih katastrofa i aktivnu prilagodbu prema rastućim učincima varijabilnosti i promjena klime.

Nekoliko drugih programa i aktivnosti WMO-a dale su za ovih šezdeset godina izvanredne primjere o socioekonomskim koristima koje se mogu postići na mnogim područjima kroz suradnju u meteorologiji, posebno na području ljudskog zdravlja i opće dobrobiti. Očiti primjeri uključuju poljoprivredu i proizvodnju hrane, zdravlje, transport, turizam, graditeljstvo i proizvodnju energije, i mnoge druge. Možda je nepravедno davati im prednost u ovoj kratkoj poruci pa su tako one prikladnije razmotrene u knjižici koja ima naziv teme Svjetskog meteorološkog dana 2010. «Svjetska meteorološka organizacija – 60 godina službe za vašu sigurnost i dobrobit» i tiskana je tim povodom.

Uvjeren sam da će ova tema pridonijeti budućem angažmanu svih članica i partnera i od srca im čestitam..

Podsjećam da su se čelnici država i vlada, ministri i visoki vladini dužnosnici 160 zemalja, koji su na visokoj razini sudjelovali od 31. kolovoza do 4. rujna 2009. na dijelu Svjetske klimatske konferencije (WCC-3) jednoglasno složili o uspostavi Globalnog okvira za klimatske službe (GFCS) da bi ojačali pružanje i upotrebu klimatskih predviđanja, proizvoda i informacija za cijeli svijet.

GFCS će biti odlučan za podršku društvima u borbi protiv promjene klime. Preko pojačanih motrenja, istraživanja i informiranja, kao i novih mehanizama međudjelovanja između korisnika i davaoca klimatskih informacija, GFCS će osigurati da svi društveni sektori imaju korisnički orijentirane klimatske proizvode koji će im omogućiti bolje planiranje pri suočavanju sa promjenom klime.

Uvjeren sam da će kroz ove inicijative, ali i druge koje će uslijediti u desetljećima koje dolaze, WMO biti još svrsishodniji u svojoj službi čovječanstvu. Sposobnost koju imamo dugujemo generacijama meteorologa i hidrologa u svim zemljama. Svima njima odajemo počast prigodom Svjetskog meteorološkog dana 2010.